

Arfer meddygol da: safonau interim ar gyfer cymdeithion meddygol a chymdeithion anesthesia

NID YW MEWN GRYM ETO

Cyngor
Meddygol
Cyffredinol

Dyletswyddau cymdeithion meddygol a chymdeithion anesthesia sydd wedi cofrestru gyda'r CMC

Rhaid bod modd i gleifion ymddiried eu bywydau a'u hiechyd ynoch chi. Er mwyn cyfiawnhau'r ymddiriedaeth honno, rhaid i chi ddangos parch tuag at fywyd dynol a sicrhau bod eich arfer yn bodloni'r safonau a ddisgwylir gennych mewn pedwar maes.

Gwybodaeth, sgiliau a pherfformiad

- Sicrhau eich bod yn rhoi'r pwys mwyaf ar ofal eich claf.
- Darparu gofal a gwaith meddyg o safon da.
- Sicrhau eich bod yn diweddarau eich sgiliau a'ch gwybodaeth broffesiynol.
- Cydnabod a gweithio o fewn terfynau eich cymhwysedd.

Diogelwch ac ansawdd

- Gweithredu yn ddi-oed os oes gennych reswm da dros gredu y gallech chi neu gydweithiwr fod yn rhoi cleifion mewn perygl.
- Diogelu a hyrwyddo iechyd cleifion a'r cyhoedd.

Cyfathrebu, partneriaeth a gwaith tîm

- Trin cleifion fel unigolion a pharchu eu hurddas.
 - Trin cleifion mewn ffordd gwrtais ac ystyrlon.
 - Parchu hawl cleifion i gyfrinachedd.
- Gweithio mewn partneriaeth gyda chleifion.
 - Gwrando ar gleifion ac ymateb i'w pryderon a'u dewisiadau.
 - Rhoi'r wybodaeth y maent yn ei dymuno neu'r wybodaeth y mae angen iddynt ei chael i gleifion, mewn ffordd y gallant ei deall.
 - Parchu hawl cleifion i wneud penderfyniadau am eu triniaeth a'u gofal gyda chi.
 - Cynorthwyo cleifion i ofalu am eu hunain er mwyn gwella a chynnal eu hiechyd.
- Gweithio gyda chydweithwyr mewn ffyrdd sy'n diwallu buddiannau cleifion orau.

Cynnal ymddiriedaeth

- Bod yn onest ac yn agored, a gweithredu mewn ffordd ddi-dwyll.
- Ni ddylech fyth wahaniaethu yn erbyn cleifion neu gydweithwyr mewn ffordd annheg.
- Ni ddylech fyth gymryd mantais ar ffydd eich cleifion ynndoch neu ffydd eich cyhoedd yn eich proffesiwn.

Rydych yn atebol yn bersonol am eich gwaith proffesiynol fel meddyg ac mae'n rhaid i chi fod yn barod i gyfiawnhau eich penderfyniadau a'ch gweithredoedd bob amser.

NID YW MEWN GRYM ETO

Arfer meddygol da: safonau interim ar gyfer cymdeithion meddygol a chymdeithion anesthesia

Cyhoeddwyd 21 Hydref 2021.

Bydd yn dod i rym ar ddechrau'r cyfnod rheoleiddio cymdeithion meddygol a chymdeithion anesthesia. Mae'r canllaw hwn yn dros dro a bydd yn parhau i fod yn weithredol nes bydd yr adolygiad llawn o *arfer meddygol da* wedi'i gwblhau.

Mae modd i chi weld y fersiwn diweddaraf o'r arweiniad hwn ar ein gwefan, sef **www.gmc-uk.org/gmp-for-pas-and-aas**

Am gyfeiriadau gwefan llawn y cyfeiriadau yn yr arweiniad hwn, trowch at y fersiwn ar-lein ar ein gwefan.

NID YW MEWN GRYM ETO

Cynnwys

	Tudalen
Am yr arweiniad hwn	03
Proffesiynoldeb ar waith	04
Datblygu a chynnal eich perfformiad proffesiynol	
Maes 1: Gwybodaeth, sgiliau a pherfformiad	06
Defnyddio gwybodaeth a phrofiad yn eich gwaith	07
Cofnodi'ch gwaith mewn ffordd eglur, manwl a darllenadwy	09
Cyfrannu at systemau er mwyn diogelu cleifion a chydymffurfio gyda nhw	10
Maes 2: Diogelwch ac ansawdd	10
Ymateb i risgiau o ran diogelwch	11
Diogelu cleifion a chydweithwyr rhag unrhyw risg yn sgil eich iechyd	12
Cyfathrebu effeithiol	13
Maes 3: Cyfathrebu, partneriaeth a gwaith tîm	13
Cydweithio gyda chydweithwyr er mwyn cynnal neu wella gofal ar gyfer cleifion	14
Addysgu, hyfforddi, cynorthwyo ac asesu	14
Parhad a chyd-drefniant gofal	15
Sefydlu partneriaethau gyda chleifion, a'u cynnal	16
Dangos parch tuag at gleifion	18
Maes 4: Cynnal ymddiriedaeth	18
Trin cleifion a chydweithwyr mewn ffordd deg, heb wahaniaethu	19
Gweithredu mewn ffordd onest a didwyll	21
Ôl-nodion	25
Mynegai	28

Am yr arweiniad hwn

Mae *Arfer meddygol da* yn cynnwys cyfeiriadau at arweiniad esboniadol. Ceir rhestr gyflawn o'r arweiniad esboniadol ar ddiwedd y llyfryn. Er y cyfeirir cyfres bresennol y dogfennau arweiniad esboniadol at feddygon am y tro, rydym yn annog cymdeithion meddygol a chymdeithion anesthesia i droi at yr arweiniad esboniadol er mwyn cynorthwyo eu dealltwriaeth o'r safonau disgwylidig.

Mae'n holl ddogfennau arweiniad ar gael ar ein gwefan, ynghyd â:

- deunyddiau dysgu, gan gynnwys astudiaethau achos rhyngweithiol sy'n cyfleu'r egwyddorion yn yr arweiniad mewn ffordd fyw ac sy'n dangos sut y gallent fod yn berthnasol mewn sefyllfaoedd go iawn.

Proffesiynoldeb ar waith

- 1 Mae angen gweithwyr gofal iechyd proffesiynol da ar gleifion. Mae cymdeithion meddygol a chymdeithion anesthesia da yn sicrhau eu bod yn rhoi'r pwys mwyaf ar ofal eu cleifion: maent yn gymwys, gan ddiweddarau eu sgiliau a'u gwybodaeth, maent yn sefydlu ac yn cynnal perthnasoedd da gyda chleifion a chydweithwyr,¹ maent yn onest ac yn ddibynadwy, ac yn gweithredu o fewn y gyfraith ac mewn ffordd sy'n dangos uniondeb.
- 2 Mae cymdeithion meddygol a chymdeithion anesthesia da yn gweithio mewn partneriaeth gyda chleifion, gan barchu eu hawl i breifatrwydd ac urddas. Byddant yn trin pob claf fel unigolyn. Byddant yn gwneud eu gorau i sicrhau bod pob claf yn cael gofal a thriniaeth dda a fydd yn eu cynorthwyo i fyw bywyd mor dda ag y bo modd, beth bynnag fo eu salwch neu eu hanabledd.
- 3 Mae'r arweiniad hwn yn disgrifio'r hyn a ddisgwylir gan bob cydymaith meddygol a chydymaith anesthesia sydd wedi cofrestru gyda ni. Eich cyfrifoldeb chi yw bod yn gyfarwydd ag *Arfer meddygol da* a'r arweiniad esboniadol² sy'n ei gyorthwyo, a dilyn yr arweiniad a nodir ynddynt.
- 4 Rhaid i chi ddangos trwy eich proses arfarnu ac ail-ddilysu reolaidd eich bod yn gweithio yn unol â'r egwyddorion a'r gwerthoedd a nodir yn yr arweiniad hwn.

NID YW MEWN GRYM ETO

- 5 Yn *Arfer meddygol da*, defnyddir y termau 'rhaid i chi' a 'dylech' yn y ffyrdd canlynol.
- 'Defnyddir 'Rhaid i chi' ar gyfer egwyddor neu ddyletswydd o'r pwys mwyaf.
 - Defnyddir 'Dylech' pan fyddwn yn rhoi esboniad o'r ffordd y byddwch yn cyflawni'r ddyletswydd o'r pwys mwyaf.
 - Yn ogystal, defnyddir 'Dylech' pan na fydd y ddyletswydd neu'r egwyddor yn berthnasol ym mhob sefyllfa neu amgylchiad, neu pan fo ffactorau y tu allan i'ch rheolaeth yn effeithio ar sut neu a ydych yn gallu cydymffurfio â'r arweiniad.
- 6 Rhaid i chi ddefnyddio'ch barn broffesiynol er mwyn gweithredu'r arweiniad hwn yn eich arfer. Os byddwch yn gwneud hyn, yn gweithredu yn ddidwyll ac er budd cleifion, byddwch mewn sefyllfa dda i esbonio a chyfiawnhau eich penderfyniadau a'ch gweithredoedd. Dim ond methiant difrifol neu barhaus i ddilyn ein harweiniad, sy'n peryglu diogelwch y cyhoedd neu ymddiriedaeth y cyhoedd mewn cymdeithion meddygol a chymdeithion anesthesia, fydd yn peryglu'ch cofrestrriad.

Maes 1: Gwybodaeth, sgiliau a pherfformiad

Datblygu a chynnal eich perfformiad proffesiynol

- 7 Rhaid i chi fod yn gymwys ym mhob agwedd ar eich gwaith, gan gynnwys, pan fo hynny'n berthnasol, rheoli, ymchwil ac addysgu.^{3,4, 5}
- 8 Rhaid i chi ddiweddarau eich sgiliau a'ch gwybodaeth broffesiynol.
- 9 Rhaid i chi gymryd rhan mewn gweithgareddau sy'n cynnal ac sy'n datblygu eich gallu a'ch perfformiad, yn rheolaidd.⁶
- 10 Dylech fod yn fodlon darganfod a chymryd rhan mewn cyfleoedd cymorth strwythuredig a gynigir gan eich goruchwylwyr, eich cyflogwr neu'r corff sy'n eich contractio (er enghraifft, mentora). Dylech wneud hyn pan fyddwch yn ymuno â sefydliad a phryd bynnag y bydd eich rôl yn newid mewn ffordd arwyddocaol trwy gydol eich gyrfa.
- 11 Rhaid i chi fod yn gyfarwydd gyda chanllawiau a datblygiadau sy'n effeithio ar eich gwaith.
- 12 Rhaid i chi sicrhau eich bod yn ymwybodol o'r gyfraith, ein harweiniad a'r rheoliadau diweddaraf sy'n berthnasol i'ch gwaith, a chydymffurfio â nhw.
- 13 Rhaid i chi gymryd camau i fonitro ac i wella ansawdd eich gwaith.

Defnyddio gwybodaeth a phrofiad yn eich gwaith

14 Rhaid i chi gydnabod a gweithio o fewn cyfyngiadau'ch cymhwysedd.

14.1 Rhaid i chi feddu ar y sgiliau Saesneg angenrheidiol er mwyn darparu gofal ac arfer o safon da yn y DU.⁷

15 Rhaid i chi ddarparu gofal a gwneud gwaith meddygol o safon da. Os byddwch yn asesu, yn gwneud diagnosis neu'n trin cleifion, rhaid i chi:

- a** asesu cyflyrau'r claf yn ddigonol, gan ystyried eu hanes (gan gynnwys y symptomau, a ffactorau seicolegol, ysbrydol, cymdeithasol a diwylliannol), eu safbwyntiau a'u gwerthoedd; dylech archwilio'r claf yn ôl yr angen
- b** darparu neu drefnu cyngor, archwiliadau neu driniaeth addas yn brydlon, yn ôl yr angen
- c** ceisio cyngor gan glinigydd goruchwylio pan fo hynny'n briodol neu gyfeirio claf at ymarferwr arall pan fyddai hyn yn bodloni anghenion y claf.⁸

NID YW MEWN GRYM ETO

16 Wrth ddarparu gofal clinigol, rhaid i chi:

- a gynnig neu ddarparu cyffuriau neu driniaeth, gan gynnwys presgripsiynau amlroddadwy, dim ond pan fydd gennych wybodaeth ddigonol am iechyd y claf a phan fyddwch yn fodlon bod y cyffuriau neu'r driniaeth yn diwallu anghenion y claf⁹
- b cynnig neu ddarparu triniaethau effeithiol wedi'u seilio ar y dystiolaeth orau sydd ar gael
- c cymryd yr holl gamau ag y bo modd i leddfu poen a gofid os yw gwellhad yn bosibl neu beidio¹⁰
- d ceisio cyngor gan glinigydd goruchwyllo, neu ymgynghori gyda chydweithwyr pan fo hynny'n briodol
- e parchu hawl y claf i gael ail farn
- f sicrhau bod y gofal neu'r driniaeth yr ydych yn ei chynnig neu'n ei darparu ar gyfer pob claf yn cyd-fynd ag unrhyw driniaethau eraill y mae'r claf yn eu cael, gan gynnwys (pan fo modd) meddyginiaethau dros y cownter y byddant yn eu rhagnodi i'w hunain
- g pryd bynnag y bo modd, osgoi darparu gofal meddygol i'ch hun neu i unrhyw un y mae gennych berthynas bersonol agos gyda nhw.⁹

17 Rhaid i chi fod yn fodlon bod gennych ganiatâd neu awdurdod dilys arall cyn i chi gyflawni unrhyw archwiliad neu ymchwiliad, darparu triniaeth neu gynnwys cleifion mewn gwaith ymchwil neu addysgu.^{4, 11, 12}

18 Rhaid i chi wneud defnydd da o'r adnoddau sydd ar gael i chi.³

Cofnodi'ch gwaith mewn ffordd eglur, manwl a darllenadwy

- 19** Rhaid i ddogfennau y byddwch yn eu paratoi (gan gynnwys cofnodion clinigol) er mwyn cofnodi'ch gwaith mewn ffordd ffurfiol, fod yn eglur, yn fanwl ac yn ddarllenadwy. Dylech lunio cofnodion ar yr un pryd â'r digwyddiadau yr ydych yn eu cofnodi, neu cyn gynted ag y bo modd ar ôl hynny.
- 20** Rhaid i chi gadw cofnodion sy'n cynnwys data personol am gleifion, cydweithwyr neu unigolion eraill mewn man diogel, ac yn unol ag unrhyw ofynion diogelu data.¹⁴
- 21** Dylai cofnodion clinigol gynnwys:
- a** canfyddiadau clinigol perthnasol
 - b** y penderfyniadau a wnaethpwyd a'r camau y cytunwyd arnynt, ynghyd â phwy sy'n gwneud y penderfyniadau ac sy'n cytuno ar y camau gweithredu
 - c** y wybodaeth a roddwyd i gleifion
 - d** unrhyw gyffuriau a ragnodwyd neu archwiliad neu driniaeth arall
 - e** pwy sy'n gwneud y cofnod a phryd.

Maes 2: Diogelwch ac ansawdd

Cyfrannu at systemau er mwyn diogelu cleifion a chydymffurfio gyda nhw

- 22** Rhaid i chi gymryd rhan mewn systemau sicrhau ansawdd a gwella ansawdd er mwyn hyrwyddo diogelwch cleifion. Mae hyn yn cynnwys:
- a** cymryd rhan mewn archwiliadau ac adolygiadau rheolaidd o'ch gwaith a gwaith eich tîm, ymateb mewn ffordd adeiladol i'r canlyniadau, cymryd camau er mwyn rhoi sylw i unrhyw broblemau a chynnal hyfforddiant pellach yn ôl yr angen
 - b** myfyrio ynghylch safonau'ch arfer meddygol a'r gofal yr ydych yn ei ddarparu yn rheolaidd
 - c** adolygu adborth gan gleifion pan fydd ar gael.
- 23** Er mwyn helpu i gadw cleifion yn ddiogel, rhaid i chi:
- a** gyfrannu at ymchwiliadau cyfrinachol
 - b** cyfrannu at weithgarwch adnabod digwyddiadau niweidiol
 - c** adrodd am ddigwyddiadau niweidiol y maent yn ymwneud â dyfeisiau meddygol ac y maent yn peryglu diogelwch claf neu berson arall, neu y gallent beryglu diogelwch claf neu berson arall.
 - d** adrodd am achosion lle y ceir amheuaeth bod adweithiau niweidiol i gyffuriau wedi digwydd
 - e** ymateb i geisiadau gan sefydliadau sy'n monitro iechyd y cyhoedd.

Wrth ddarparu gwybodaeth at y dibenion hyn, dylech barchu cyfrinachedd cleifion o hyd.¹⁴

Ymateb i risgiau o ran diogelwch

- 24** Rhaid i chi hyrwyddo ac annog diwylliant sy'n galluogi'r holl staff i fynegi pryderon mewn ffordd agored a diogel.^{3, 15}
- 25** Rhaid i chi weithredu yn ddi-oed os byddwch o'r farn bod diogelwch, urddas neu esmwythdra claf yn cael ei beryglu mewn ffordd ddifrifol, neu y gallai eu diogelwch, eu hurddas neu eu hesmwythdra gael ei beryglu mewn ffordd ddifrifol.
- a** Os na fydd claf yn cael gofal sylfaenol er mwyn bodloni eu hanghenion, rhaid i chi ddweud wrth rywun y maent mewn sefyllfa i weithredu, ar unwaith.
 - b** Os bydd cleifion mewn perygl oherwydd eiddo, offer¹³ neu adnoddau, polisïau neu systemau eraill annigonol, dylech gywiro'r mater os oes modd. Rhaid i chi fynegi eich pryder yn unol â'n harweiniad¹⁴ a pholisi eich gweithle. Yn ogystal, dylech wneud cofnod o'r camau yr ydych wedi'u cymryd.
 - c** Os oes gennych bryderon nad yw cydweithiwr yn addas i wneud gwaith meddygol efallai, a'u bod yn rhoi cleifion mewn perygl efallai, rhaid i chi geisio cyngor gan gydweithiwr, eich corff amddiffyn neu gennym ni. Os ydych yn pryderu am y sefyllfa o hyd, rhaid i chi adrodd am hyn, yn unol â'n harweiniad a pholisi eich gweithle, gan gadw cofnod o'r camau yr ydych wedi'u cymryd.^{14, 16}

NID YW MEWN GRYM ETO

- 26** Rhaid i chi gynnig cymorth os bydd argyfwng yn codi mewn lleoliad clinigol neu yn y gymuned, gan ystyried eich diogelwch, eich cymhwysedd a'r dewisiadau gofal eraill sydd ar gael.
- 27** Os oes gennych gleifion y maent yn blant neu'n oedolion agored i niwed¹⁷ neu beidio, dylech ystyried eu hanghenion a'u lles, a chynnig help iddynt os ydych o'r farn bod eu hawliau wedi cael eu cam-drin neu eu gwrthod.^{18, 19}
- 28** Os ydych yn gwybod bod gennych, neu os ydych yn credu y gallai fod gennych, gyflwr difrifol y gallech ei drosglwyddo i gleifion, neu os allai'ch barn neu'ch perfformiad gael ei effeithio gan gyflwr neu ei driniaeth, rhaid i chi ymgynghori â chydweithiwr sy'n meddu ar gymwysterau addas. Rhaid i chi ddilyn eu cyngor ynghylch unrhyw newidiadau i'ch arfer sy'n angenrheidiol yn eu barn nhw. Ni ddylech ddibynnu ar eich asesiad chi o'r risg yr ydych yn ei achosi i gleifion.
- 29** Dylech gael eich imiwneiddio yn erbyn clefydau heintus difrifol cyffredin (oni bai bod hyn yn cael ei wrthgymeradwyo fel arall).
- 30** Dylech gofrestru gyda meddyg teulu y tu allan i'ch teulu.

Maes 3: Cyfathrebu, partneriaeth a gwaith tîm

Cyfathrebu effeithiol

- 31** Rhaid i chi wrando ar gleifion, ystyried eu safbwyntiau ac ymateb i'w cwestiynau mewn ffordd onest.
- 32** Rhaid i chi roi'r wybodaeth²⁰ y maent yn ei dymuno i gleifion, neu'r wybodaeth y mae angen iddynt ei chael, mewn ffordd y gallant ei deall. Dylech sicrhau bod trefniadau'n cael eu gwneud, pryd bynnag y bo modd, i fodloni anghenion ieithyddol a chyfathrebu cleifion.²¹
- 33** Rhaid i chi fod yn ystyrllon o'r rhai sy'n agos i'r claf, a darparu gwybodaeth a chymorth iddynt mewn ffordd sensitif ac ymatebol.
- 34** Rhaid i chi fod ar gael mewn ffordd hwylus i gleifion a chydweithwyr sy'n ceisio gwybodaeth, cyngor neu gymorth pan fyddwch ar ddyletswydd.

NID YW MEWN GRYM ETO

Cydweithio gyda chydweithwyr

- 35** Rhaid i chi gydweithio gyda chydweithwyr, gan barchu eu sgiliau a'u cyfraniadau.³
- 36** Rhaid i chi drin cydweithwyr mewn ffordd deg a gyda pharch.
- 37** Rhaid i chi fod yn ymwybodol o'r ffordd y gallai'ch ymddygiad ddylanwadu ar eraill o fewn y tîm a thu hwnt i'r tîm.
- 38** Gallai diogelwch cleifion gael ei effeithio os na fydd digon o wasanaeth meddygol. Felly, rhaid i chi gychwyn unrhyw swydd yr ydych wedi'i derbyn yn ffurfiol, gan weithio'ch cyfnod rhybudd cytundebol cyn gadael swydd, oni bai bod gan y cyflogwr amser rhesymol i wneud trefniadau eraill.

Addysgu, hyfforddi, cynorthwyo ac asesu

- 39** Dylech fod yn barod i gyfrannu at y gwaith o addysgu a hyfforddi cymdeithion meddygol/cymdeithion anesthesia a myfyrwyr.
- 40** Rhaid i chi sicrhau bod yr holl staff yr ydych yn eu rheoli yn cael eu goruchwyllo mewn ffordd briodol.
- 41** Rhaid i chi fod yn onest ac yn wrthrychol wrth ysgrifennu geirada ac wrth arfarnu neu asesu perfformiad cydweithwyr, gan gynnwys meddygon locwm a myfyrwyr. Rhaid i eirda gynnwys yr holl wybodaeth berthnasol ynghylch cymhwysedd, perfformiad ac ymddygiad eich cydweithwyr.²²

NID YW MEWN GRYM ETO

- 42 Dylech fod yn barod i gyflawni rôl mentor ar gyfer cymdeithion meddygol/cymdeithion anesthesia newydd neu fwy iau a gweithwyr gofal iechyd proffesiynol eraill.³
- 43 Rhaid i chi gynorthwyo cydweithwyr y maent yn cael problemau gyda'u perfformiad neu eu hiechyd. Ond mae'n rhaid i chi roi'r pwys mwyaf ar ddiogelwch cleifion bob amser.³

Parhad a chyd-drefniant gofal

- 44 Rhaid i chi gyfrannu at y broses ddiogel o drosglwyddo cleifion rhwng darparwyr gofal iechyd a rhwng darparwyr iechyd a gofal cymdeithasol. Mae hyn yn golygu bod yn rhaid i chi:
 - a rannu'r holl wybodaeth berthnasol gyda chydweithwyr sy'n ymwneud gyda gofal eich cleifion o fewn a thu allan y tîm, gan gynnwys pan fyddwch yn trosglwyddo'r gofal pan fyddwch yn mynd oddi ar ddyletswydd a phan fyddwch yn dirprwyo gofal neu pan fyddwch yn cyfeirio cleifion at ddarparwyr iechyd neu ofal cymdeithasol eraill^{8, 14}
 - b sicrhau, pan fo hynny'n ymarferol, bod tîm neu glinigydd penodol wedi ymgymryd â'r cyfrifoldeb pan fydd eich rôl chi wrth ddarparu gofal ar gyfer claf wedi dod i ben. Gallai hyn fod yn arbennig o bwysig ar gyfer cleifion y mae eu galluedd yn ddifffygiol neu y maent yn agored i niwed am resymau eraill.
- 45 Pan fyddwch yn dirprwyo'r gofal dros glaf i gydweithiwr, rhaid i chi fod yn fodlon bod yr unigolyn sy'n darparu gofal yn meddu ar y cymwysterau, y sgiliau a'r profiad priodol er mwyn darparu gofal diogel ar gyfer y claf.⁸

Sefydlu partneriaethau gyda chleifion, a'u cynnal

- 46 Rhaid i chi fod yn gwrtais ac yn ystyrgar.
- 47 Rhaid i chi drin cleifion fel unigolion, gan barchu eu hurddas a'u preifatrwydd.¹⁶
- 48 Rhaid i chi drin cleifion mewn ffordd deg a gyda pharch, beth bynnag fo eu dewisiadau mewn bywyd a'u credoau.
- 49 Rhaid i chi weithio mewn partneriaeth gyda chleifion, gan rannu'r wybodaeth gyda nhw y byddant ei hangen er mwyn gwneud penderfyniadau ynghylch eu gofal,²¹ gan gynnwys:
 - a eu cyflwr, ei ddatblygiad tebygol a'r dewisiadau ynghylch triniaeth, gan gynnwys risgiau ac ansicrwydd cysylltiedig
 - b cynnydd eu gofal, a'ch rôl a'ch cyfrifoldebau chi yn y tîm

NID YW MEWN GRYM ETO

- c** pwy sy'n gyfrifol am bob agwedd ar ofal claf, a sut y rhennir gwybodaeth o fewn timau ac ymhlith y rhai a fydd yn darparu eu gofal
 - d** unrhyw wybodaeth arall y bydd ei hangen ar gleifion os gofynnir iddynt gymryd rhan mewn gwaith addysgu neu ymchwil.¹²
- 50** Rhaid i chi drin gwybodaeth am gleifion yn gyfrinachol. Mae hyn yn cynnwys ar ôl i glaf farw.¹⁴
- 51** Rhaid i chi gynorthwyo cleifion i ofalu am eu hunain, er mwyn eu grymuso i wella'u hiechyd a'i gynnal. Gallai hyn, er enghraifft, gynnwys:
- a** cynghori cleifion am effeithiau eu dewisiadau mewn bywyd a'u ffordd o fyw ar eu hiechyd a'u lles
 - b** cynorthwyo cleifion i wneud newidiadau i'w ffordd o fyw pan fo hynny'n briodol.
- 52** Rhaid i chi esbonio i gleifion os oes gennych wrthwynebiad cydwybodol i weithdrefn benodol. Rhaid i chi ddweud wrthynt bod ganddynt yr hawl i weld gweithiwr gofal iechyd proffesiynol arall, gan sicrhau bod ganddynt ddigon o wybodaeth er mwyn arfer yr hawl honno. Wrth ddarparu'r wybodaeth hon, ni ddylech led-awgrymu neu fynegi'r ffaith nad ydych yn cymeradwyo ffordd o fyw, dewisiadau neu gredoau'r claf. Rhaid i chi sicrhau bod trefniadau'n cael eu gwneud bod cydweithiwr arall sy'n meddu ar gymwysterau addas yn cyflawni eich rôl chi.²³

Maes 4: Cynnal ymddiriedaeth

Dangos parch tuag at gleifion

- 53** Ni ddylech ddefnyddio eich sefyllfa broffesiynol i ganlyn perthynas rywiol neu emosiynol amhriodol gyda chlaf neu rywun sy'n agos iddynt.¹⁶
- 54** Ni ddylech gyfleu eich credoau personol (gan gynnwys eich credoau gwleidyddol, crefyddol a moesol) i'ch cleifion mewn ffyrdd sy'n cymryd mantais ar y ffaith eu bod yn agored i niwed, neu mewn ffyrdd sy'n debygol o beri gofid iddynt.²³
- 55** Rhaid i chi fod yn agored ac yn onest gyda chleifion os bydd pethau yn mynd o le. Os bydd claf yn eich gofal wedi dioddef niwed neu ofid, dylech chi:
- a** gywiro'r mater (os oes modd gwneud hynny)
 - b** cynnig ymddiheuriad
 - c** rhoi esboniad llawn yn ddi-oed o'r hyn sydd wedi digwydd, a'r effeithiau tebygol yn y tymor byr a'r tymor hir.

Trin cleifion a chydweithwyr mewn ffordd deg, heb wahaniaethu

- 56** Rhaid i chi roi blaenoriaeth i gleifion ar sail eu hangen clinigol os yw'r penderfyniadau hyn o fewn eich pŵer. Os bydd adnoddau, polisïau neu systemau annigonol yn eich atal rhag gwneud hyn, ac os allai diogelwch, urddas neu esmwythdra claf gael ei beryglu mewn ffordd ddifrifol, rhaid i chi ddilyn yr arweiniad ym mharagraff 25b (gweler adran *Maes 2: Diogelwch ac ansawdd*).
- 57** Rhaid i'r archwiliadau neu'r driniaeth a ddarparir gennych neu a drefnir gennych gael eu seilio ar yr asesiad yr ydych chi a'r claf yn ei wneud o'u hanghenion a'u blaenoriaethau, ac ar eich barn glinigol ynghylch effeithiolrwydd tebygol y dewisiadau ynghylch trin (yn unol â pharagraffau 15 ac 16 yr arweiniad hwn). Ni ddylech wrthod neu oedi triniaeth oherwydd eich bod o'r farn bod gweithredoedd neu ffordd o fyw claf wedi cyfrannu at eu cyflwr.
- 58** Ni ddylech wrthod trin claf oherwydd y gallai eu cyflwr meddygol eich rhoi chi mewn perygl. Os bydd claf yn peryglu eich iechyd neu'ch diogelwch chi, dylech gymryd pob cam sydd ar gael i leihau'r risg gymaint ag y bo modd cyn darparu triniaeth neu wneud trefniadau amgen addas ar gyfer darparu triniaeth.

NID YW MEWN GRYM ETO

- 59** Ni ddylech wahaniaethu mewn ffordd annheg yn erbyn cleifion neu gydweithwyr trwy ganiatáu i'ch safbwyntiau personol²⁴ effeithio ar eich perthynas broffesiynol gyda nhw neu'r driniaeth yr ydych yn ei darparu neu'n ei threfnu ar eu cyfer. Dylech herio cydweithwyr os nad yw eu hymddygiad yn cydymffurfio â'r arweiniad hwn, gan ddilyn yr arweiniad ym mharagraff 25c (gweler adran *Maes 2: Diogelwch ac ansawdd*) os bydd yr ymddygiad yn cyfateb â cham-drin neu wadu hawliau claf neu gydweithiwr.
- 60** Rhaid i chi ystyried ac ymateb i anghenion cleifion anabl, a dylech wneud addasiadau rhesymol²⁵ i'ch arfer er mwyn sicrhau bod modd iddynt gael gofal sy'n bodloni eu hanghenion.
- 61** Rhaid i chi ymateb yn ddi-oed i gwynion, ac mewn ffordd lawn a gonest, gan ymddiheuro pan fo hynny'n briodol. Ni ddylech ganiatáu i gŵyn claf gael effaith niweidiol ar y gofal neu'r driniaeth y byddwch yn ei darparu neu'n ei threfnu.
- 62** Dim ond pan fo'r ymddiriedaeth rhyngoch chi a'r claf wedi diflannu ac mae hyn yn golygu nad oes modd i chi ddarparu gofal clinigol da i'r claf, y dylech chi derfynu perthynas broffesiynol gyda chlaf.²⁶

NID YW MEWN GRYM ETO

- 63 Rhaid i chi wneud yn siŵr bod gennych chi yswiriant neu indemniad digonol er mwyn sicrhau na fydd eich cleifion dan anfantais os byddant yn gwneud hawliad am y gofal clinigol a ddarparwyd gennych yn y DU.
- 64 Os bydd rhywun yr ydych yn cael cyswllt gyda nhw yn eich rôl proffesiynol yn gofyn am eich enw cofrestredig a/neu'ch cyfeirnod CMC, rhaid i chi ddarparu'r wybodaeth hon iddynt.

Gweithredu mewn ffordd onest a didwyll

- 65 Rhaid i chi sicrhau bod eich ymddygiad yn cyfiawnhau ymddiriedaeth eich cleifion ynddoch, yn ogystal ag ymddiriedaeth y cyhoedd yn eich proffesiwn.
- 66 Rhaid i chi fod yn onest am eich profiad, eich cymwysterau a'ch rôl presennol bob amser.
- 67 Rhaid i chi weithredu mewn ffordd onest a didwyll pan fyddwch yn cynllunio, yn trefnu neu'n cynnal gwaith ymchwil, gan ddilyn canllawiau llywodraethu cenedlaethol ar gyfer gwaith ymchwil a'n harweiniad.⁴

Cyfleu gwybodaeth

- 68 Rhaid i chi fod yn onest ac yn ddibynadwy yn eich holl gyfathrebu gyda chleifion a chydweithwyr. Mae hyn yn golygu bod yn rhaid i chi nodi terfynau'ch gwybodaeth mewn ffordd eglur, gan gynnwys archwiliadau rhesymol er mwyn sicrhau bod unrhyw wybodaeth y byddwch yn ei rhoi yn gywir.

NID YW MEWN GRYM ETO

- 69** Wrth gyfathrebu mewn ffordd gyhoeddus, gan gynnwys siarad gyda'r cyfryngau neu ysgrifennu yn y cyfryngau, rhaid i chi gynnal cyfrinachedd cleifion. Wrth ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol, dylech gofio y gallai cyfathrebu a fwriedir ar gyfer ffrindiau a theulu fod ar gael yn fwy eang.^{14, 27}
- 70** Wrth hysbysebu'ch gwasanaethau, rhaid i chi sicrhau bod y wybodaeth yr ydych yn ei chyhoeddi yn ffeithiol a bod modd ei harchwilio, ac nad yw'n camfanteisio ar y ffaith bod cleifion yn agored i niwed, neu'r ffaith nad ydynt yn meddu ar wybodaeth feddygol.
- 71** Rhaid i chi fod yn onest ac yn ddibynadwy wrth ysgrifennu adroddiadau, ac wrth lenwi neu lofnodi ffurflenni, adroddiadau a dogfennau eraill.²² Rhaid i chi sicrhau na fydd unrhyw ddogfennau y byddwch yn eu ysgrifennu neu'n eu llofnodi yn anghywir neu'n gamarweiniol.
- a** Rhaid i chi gymryd camau rhesymol er mwyn sicrhau bod y wybodaeth yn gywir.
 - b** Ni ddylech hepgor gwybodaeth berthnasol yn fwriadol.

Bod yn agored ac achosion cyfreithiol neu ddisgyblu

72 Rhaid i chi fod yn onest ac yn ddibynadwy wrth roi tystiolaeth gerbron llysoedd neu dribiwnlysoedd.²⁸ Rhaid i chi sicrhau na fydd unrhyw dystiolaeth y byddwch yn ei rhoi neu ddogfennau y byddwch yn eu hysgrifennu neu'n eu llofnodi, yn anghywir neu'n gamarweiniol.

a Rhaid i chi gymryd camau rhesymol i ddilysu'r wybodaeth.

b Ni ddylech hepgor gwybodaeth berthnasol yn fwriadol.

73 Rhaid i chi gydweithredu gydag ymchwiliadau ffurfiol a gweithdrefnau cwyno, gan ddatgelu'r holl wybodaeth berthnasol a chan ddilyn yr arweiniad yn nogfen *Cyfrinachedd*.

74 Rhaid i chi nodi terfynau'ch cymhwysedd a'ch gwybodaeth yn eglur os byddwch yn rhoi tystiolaeth neu'n cyflawni rôl tyst.²⁸

75 Rhaid i chi ddweud wrthym yn ddi-oed os bydd unrhyw rai o'r sefyllfaoedd isod yn digwydd i chi, unrhyw le yn y byd:

a rydych wedi cael eich rhybuddio gan yr heddlu neu'ch beirniadu gan ymchwiliad swyddogol

b rydych wedi cael eich cyhuddo neu'ch canfod yn euog o gyflawni trosedd

c mae corff proffesiynol arall wedi gwneud canfyddiad yn erbyn eich cofrestrriad o ganlyniad i weithdrefnau addasrwydd i wneud gwaith meddygol.²⁹

NID YW MEWN GRYM ETO

76 Os byddwch yn cael eich atal o'ch swydd fel cydymaith meddygol neu gydymaith anesthesia, neu o swydd arall y mae gofyn cael cofrestrriad proffesiynol er mwyn ei chyflawni, gan sefydliad, neu os pennir cyfyngiadau ar eich gwaith, rhaid i chi hysbysu unrhyw sefydliadau eraill yr ydych yn cyflawni gwaith ar eu cyfer yn ddi-oed, yn ogystal ag unrhyw gleifion yr ydych yn eu gweld dan drefniant annibynnol.

Gonestrwydd mewn trafodion ariannol

77 Rhaid i chi fod yn onest mewn trafodion ariannol a masnachol gyda chleifion, cyflogwyr, yswirwyr a sefydliadau neu unigolion eraill.³⁰

78 Ni ddylech ganiatáu i unrhyw fuddiannau sydd gennych i effeithio ar y ffordd y byddwch yn cynnig neu'n darparu triniaethau ar gyfer cleifion, yn cyfeirio cleifion neu'n comisiynu gwasanaethau ar gyfer cleifion.

79 Os byddwch yn wynebu gwrthdaro rhwng buddiannau, rhaid i chi fod yn agored am y gwrthdaro, gan ddatgan eich budd mewn ffordd ffurfiol, a dylech fod yn barod i beidio bod yn rhan o'r broses benderfynu.

80 Ni ddylech ofyn am na derbyn – wrth gleifion, cydweithwyr neu eraill – unrhyw gymhelliad, rhodd neu letygarwch a allai effeithio neu gael ei weld yn effeithio ar y ffordd yr ydych yn cynnig neu'n darparu triniaethau ar gyfer cleifion; yn cyfeirio cleifion neu'n comisiynu gwasanaethau ar gyfer cleifion. Ni ddylech gynnig y fath gymhellion.

Ôl-nodion

- 1 Mae cydweithwyr yn cynnwys unrhyw un y mae cydymaith meddygol neu gydymaith anesthesia yn gweithio gyda nhw, os ydynt yn gymdeithion meddygol ac yn gymdeithion anesthesia hefyd neu beidio.
- 2 Mae modd i chi weld yr holl arweiniad esboniadol ar ein gwefan.
- 3 *Arweinyddiaeth a rheolaeth ar gyfer pob meddyg* (2012) CMC, Llundain
- 4 *Arfer da ym maes gwaith ymchwil* (2010) CMC, Llundain
- 5 *Datblygu athrawon a hyfforddwyr ym maes addysg feddygol israddedig* (2010) CMC, Llundain
- 6 *Datblygiad proffesiynol parhaus: arweiniad i bob meddyg* (2012) CMC, Llundain
- 7 Ychwanegwyd y paragraff hwn ar 29 Ebrill 2014. Adran 35C(2)(da) *Deddf Meddygol* 1983, a fewnosodwyd gan *Orchymyn Deddf Meddygol 1983 (Diwygio)* (Sgiliau Saesneg) 2014.
- 8 *Dirprwyo a chyfeirio* (2013) CMC, Llundain
- 9 *Arfer da wrth bresgripsiynu a rheoli meddyginiaethau a dyfeisiau* (2013) CMC, Llundain
- 10 *Triniaeth a gofal tuag at ddiwedd oes: arfer da wrth wneud penderfyniadau* (2010) CMC, Llundain
- 11 *Gwneud a defnyddio recordiadau gweledol a sain o gleifion* (2011) CMC, Llundain
- 12 *Caniatâd i ymchwilio* (2013) CMC, Llundain

NID YW MEWN GRYM ETO

- 13 Dilynwch yr arweiniad ym mharagraff 23c os bydd y risg yn deillio o ddigwyddiad niweidiol sy'n ymwneud â dyfais feddygol.
- 14 *Cyfrinachedd: arfer da wrth drin gwybodaeth cleifion* (2017) CMC, Llundain
- 15 *Mynegi pryderon am ddiogelwch cleifion a gweithredu yn eu cylch* (2012) CMC, Llundain
- 16 Cynnal terfynau (2013) CMC, Llundain
 - *Archwiliadau personol a gwarchodwyr* (paragraffau 47, 25c)
 - *Cynnal terfyn proffesiynol rhyngoch chi a'ch claf* (paragraff 53)
 - *Ymddygiad rhywiol a'ch dyletswydd i adrodd* (paragraffau 53, 25c)
- 17 Mae rhai cleifion yn debygol o fod yn fwy agored i niwed nag eraill oherwydd eu salwch, eu hanabledd neu eu cyflwr eiddil, neu oherwydd eu hamgylchiadau presennol, megis profedigaeth neu golli swydd. Dylech drin plant a phobl ifanc dan 18 oed fel unigolion agored i niwed. Mae bod yn agored i niwed yn gallu bod yn sefyllfa dros dro neu barhaol.
- 18 *0-18 oed: arweiniad i bob meddyg* (2007) CMC, Llundain
- 19 *Diogelu plant a phobl ifanc: cyfrifoldebau pob meddyg* (2012) CMC, Llundain
- 20 Yma, mae cleifion yn cynnwys y bobl hynny y mae ganddynt yr awdurdod cyfreithiol i wneud penderfyniadau gofal iechyd ar ran claf.
- 21 *Gwneud penderfyniadau a chaniatâd* (2020) CMC, Llundain
- 22 *Ysgrifennu geirda* (2012) CMC, Llundain

NID YW MEWN GRYM ETO

- 23 *Credoau personol ac arfer meddygol* (2013) CMC, Llundain
- 24 Mae hyn yn cynnwys eich safbwyntiau chi am ffordd o fyw claf, eu diwylliant neu eu statws cymdeithasol neu economaidd, yn ogystal â'r nodweddion sy'n cael eu diogelu gan ddeddfwriaeth: oedran, anabled, ailbennu rhywedd, hil, priodas a phartneriaeth sifil, beichiogrwydd a mamolaeth, crefydd neu greddo, rhyw a chyfeiriadedd rhywiol.
- 25 Nid yw 'addasiadau rhesymol' yn golygu newidiadau i'r amgylchedd ffisegol yn unig. Mae'n gallu cynnwys, er enghraifft, bod yn hyblyg ynghylch amser neu hyd apwyntiadau, a gwneud trefniadau ar gyfer y rhai y maent yn cael anhawster wrth gyfathrebu, megis y rhai y mae ganddynt nam ar eu clyw. Am ragor o wybodaeth, trowch at wefan EHRC.
- 26 *Terfynu'ch perthynas broffesiynol gyda chlaf* (2013) CMC, Llundain
- 27 *Defnydd meddygon o gyfryngau cymdeithasol* (2013) CMC, Llundain
- 28 *Cyflawni rôl tyst mewn achosion cyfreithiol* (2013) CMC, Llundain
- 29 *Adrodd am achosion rheoliadol a throreddol o fewn a thu allan y DU* (2013) CMC, Llundain
- 30 *Trefniadau ariannol a masnachol a gwrthdaro rhwng buddiannau* (2013) CMC, Llundain

E-bost: gmc@gmc-uk.org

Gwefan: www.gmc-uk.org

Ffôn: **0161 923 6602**

Cyngor Meddygol Cyffredinol, 3 Hardman Street, Manchester M3 3AW

Ffôn testun: **deialwch y rhifau cyntaf 18001** yna **0161 923 6602** er mwyn defnyddio'r gwasanaeth Trosglwyddo Testun

Ymunwch â'r sgwrs

 [@gmcuk](https://twitter.com/gmcuk)

 facebook.com/gmcuk

 linkd.in/gmcuk

 youtube.com/gmcutv

I ofyn am y cyhoeddiad hwn mewn iaith neu ffurf arall, ffoniwch ni ar **0161 923 6602**, neu anfonwch e-bost atom, at publications@gmc-uk.org.

Cyhoeddwyd Hydref 2021

© 2021 Cyngor Meddygol Cyffredinol

Gellir atgynhychu'r testun yn y ddogfen hon yn rhad ac am ddim mewn unrhyw ffurf neu gyfrwng, ar yr amod ei bod yn cael ei hatgynhychu'n gywir, ac nid mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod hawlfraint CMC dros y deunydd a nodi teitl y ddogfen.
ISBN: 978-0-901458-61-2

Mae CMC yn elusen wedi'i chofrestru yng Nghymru a Lloegr (1089278)
a'r Alban (SC037750)

Argraffwyd ar bapur y mae 100% ohono wedi cael ei ailgylchu.

Cod: GMC/GMP-MAPS-W/1021

Cyngor
Meddygol
Cyffredinol